

DÜNYA OTİZM FARKINDALIK GÜNÜ (2 NİSAN 2026)

Otizm Nedir?

Otizm (otizm spektrum bozukluğu), beynin gelişimiyle ilgili çeşitli durumları kapsayan bir grup rahatsızlıktır. Belirtileri erken çocukluk döneminde ortaya çıksa da genellikle daha ileri yaşlarda tanı konulabilmektedir. Otizm; sosyal etkileşim ve iletişimde güçlükler, ayrıntılara odaklanma ve duyuşal uyarılara alışılmadık tepkiler ile karakterizedir. Otizimli bireylerin yetenekleri ve ihtiyaçları farklılık gösterebilir; bazı bireyler bağımsız yaşayabilirken bazıları yaşam boyu desteğe ihtiyaç duyabilir. Otizimli bireylerde bu tanıya ek olarak epilepsi, depresyon, anksiyete ve dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu gibi eşlik eden durumlar görülebilir. ¹

Görülme Sıklığı

Otizm, günümüzde rastlanan en yaygın nöro-gelişimsel farklılıklardan biri olup Dünya genelinde yaklaşık 62 milyon kişinin (her 127 kişiden 1'i) otizm spektrum bozukluğuna sahip olduğu tahmin edilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde 2022 yılında her 31 çocuktan 1'i otizm tanısı almıştır. Otizm erkek çocuklarda kız çocuklara göre yaklaşık üç kat daha sık görülmektedir. ^{2,3,4}

Nedenleri

Otizmin kesin nedenleri henüz tam olarak bilinmemektedir. Bilimsel çalışmalar genetik ve çevresel faktörlerin birlikte rol oynadığını göstermektedir. Bu faktörler arasında ileri ebeveyn yaşı, gebelikte anne diyabeti, hava kirliliği ve bazı ağır metallerle maruz kalma, prematüre doğum, düşük doğum ağırlığı ve doğum komplikasyonları yer almaktadır. ^{1,2}

Çocukluk çağı aşılarının otizme neden olmadığı, farklı ülkelerden çok sayıda yüksek kaliteli bilimsel çalışma, DSÖ uzmanları ve Amerikan Pediatri Akademisi tarafından açık ve kesin biçimde ortaya konmuştur. ^{1,2,5}

Otizm Spektrum Bozukluğunun Belirtileri

Otizm spektrum bozukluğunda sık görülen bazı belirtiler şunlardır: ³

- ✓ Sosyal ilişkilere ve etkinliklere karşı ilgi azlığı
- ✓ Sosyal etkileşimi başlatma ve sürdürmede zorluk
- ✓ Sözel ve sözel olmayan iletişimde güçlük
- ✓ Karşılıklı konuşmayı sürdürmede sorunlar
- ✓ Sosyal ipuçlarına uygun olmayan yanıtlar verme

¹ Autism, WHO. [https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/autism-spectrum-disorders-\(asd\)](https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/autism-spectrum-disorders-(asd)) Erişim Tarihi: 26.03.2026

² WHO statement on autism-related issues, WHO. <https://www.who.int/news/item/24-09-2025-who-statement-on-autism-related-issues> Erişim Tarihi: 26.03.2026

³ Otizm Spektrum Bozukluğu Nedir?, Tohum Otizm Vakfı. <https://tohumotizm.org.tr/otizm/otizm-spektrum-bozuklugu/> Erişim Tarihi: 26.03.2026

⁴ Data and Statistics on Autism Spectrum Disorder, CDC. <https://www.cdc.gov/autism/data-research/index.html> Erişim Tarihi: 26.03.2026

⁵ AAP Statement on Historic Ruling in Vaccine Lawsuit. <https://www.aap.org/en/news-room/news-releases/aap/2026/aap-statement-on-historic-ruling-in-vaccine-lawsuit/> Erişim Tarihi: 01.04.2026

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2025/2026-40)

- ✓ Rutindeki değişimlere uyum sağlayamama ve değişime karşı zorlanma
- ✓ Davranış değişikliğinde güçlük ve beklenmeyen durumlara aşırı tepki
- ✓ Planlama, organize olma ve dikkatini başka bir yöne yönlendirmede zorluk
- ✓ Dar ve sınırlı ilgi alanlarına sahip olma

Otizmin tedavisinde en etkili yaklaşım eğitim temelli uygulamalar olup, diğer tedavi ve terapiler yalnızca gelişimi destekleyici niteliktedir; bu nedenle özel eğitim vazgeçilmezdir. Erken tanı ile özellikle 3 yaş öncesinde başlanan yoğun ve kesintisiz özel eğitim, sosyal ve iletişim becerilerini artırarak çocukların gelişiminde önemli iyileşmeler sağlayabilmektedir.³

Dünya Otizm Farkındalık Günü

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, otizm konusunda kamuoyunun farkındalığını artırma amacıyla 2007 yılında 2 Nisan'ı Dünya Otizm Farkındalık Günü olarak ilan etmiştir. Otizmlili bireylerin insan haklarının ve temel özgürlüklerinin tam olarak gerçekleştirilmesini ve toplumda eşit katılımlarının sağlanmasını teşvik etmek için çalışmalarını sürdürmektedir.⁶

Ülkemizde ise Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik II. Ulusal Eylem Planı (2023–2030), otizmlili bireylerin yaşam kalitesini artırmayı amaçlayan; erken tanı, eğitim, sağlık ve toplumsal katılım alanlarında kapsayıcı politikalar içeren bir yol haritası olarak hazırlanmıştır.⁷

Dünya Otizm Farkındalık Günü'nde her yıl farklı temalar işlenmektedir, bu seneki tema "**Otizm ve İnsanlık – Her Hayatın Deęeri Vardır**" olarak belirlenmiştir. Bu yılki etkinlikler; her otistik bireyin onurunu, eşit haklarını ve değerini vurgulayarak nöroçeşitliliğin insan hakları ve sürdürülebilir kalkınma açısından önemine dikkat çekmekte; daha kapsayıcı ve adil toplumların geliştirilmesinde nöroçeşitliliğin rolünü vurgulamaktadır.⁶

⁶ World Autism Awareness Day, UN. <https://www.un.org/en/observances/autism-day> Erişim Tarihi: 26.03.2026

⁷ Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik II. Ulusal Eylem Planı 2023-2030
http://aile.gov.tr/media/134582/otizm_eylem_plani.pdf Erişim Tarihi: 26.03.2026